Minister Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

Marta Cienkowska

BM-WP.057.25.2025
Warszawa, 22 grudnia 2025 r.

Pani
Małgorzata Kidawa-Błońska
Marszałek Senatu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowna Pani Marszałek,

odpowiadając na oświadczenie złożone 7 listopada 2025 roku przez senator Annę Górską podczas 45. posiedzenia Senatu Rzeczypospolitej Polskiej dotyczące inwestycji na Cyplu Helskim, uprzejmie proszę o przyjęcie poniższych informacji.

W pierwszej kolejności podkreślić trzeba, że kompetencje organów ochrony zabytków w zakresie opiniowania, uzgadniania lub wydawania pozwoleń na prace inwestycyjne ograniczone są do obszarów objętych ochroną konserwatorską poprzez wpis do rejestru zabytków[1] bądź też ujętych w gminnej ewidencji zabytków. Prowadzenie robót budowlanych przy obiekcie budowlanym wpisanym do rejestru zabytków lub na obszarze wpisanym do rejestru zabytków wymaga, przed wydaniem decyzji o pozwoleniu na budowę, uzyskania pozwolenia na prowadzenie tych robót, wydanego przez właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków[2]. Natomiast w stosunku do obiektów budowlanych oraz obszarów niewpisanych do rejestru zabytków, a ujętych w gminnej ewidencji zabytków, pozwolenie na budowę lub rozbiórkę obiektu budowlanego wydaje organ administracji architektoniczno-budowlanej w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków[3].

W związku z powyższym MKiDN zwróciło się do Pomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków (dalej: PWKZ) o stanowisko w omawianej sprawie. PWKZ poinformował, że „inwestycje (zlokalizowane na dz. nr 35/19 i 577/2 obr. Hel. gm. loco – przyp. PWKZ) nie były uzgadniane i opiniowane przez tutejszy organ – z uwagi na brak występowania na ich terenie zabytków wpisanych do rejestru zabytków, ujętych w wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków".

Pragnę zaznaczyć, że nieruchome zabytki archeologiczne zlokalizowane na Cyplu Helskim zostały włączone do wojewódzkiej ewidencji zabytków w 1999 r. w ramach prowadzonego w całym kraju programu Archeologicznego Zdjęcia Polski. Nowe zabytki archeologiczne mogą być włączane do wojewódzkiej ewidencji zabytków na podstawie przypadkowych znalezisk lub nowszych badań archeologicznych, jednak jak dotąd nie zidentyfikowano stanowiska archeologicznego, mogącego mieć związek z ewakuacją ludności niemieckiej pod koniec II wojny światowej. Na chwilę obecną niemożliwe jest zatem włączenie takiego zabytku do wojewódzkiej ewidencji zabytków ani tym bardziej – wpis do rejestru zabytków.

[1] na podstawie art. 7 pkt 1 ustawy z 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t. j. Dz. U. z 2024 r., poz. 1292 ze zm.; dalej: u.o.z.).
[2] art. 39 ust. 1 ustawy z 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (t. j. Dz. U. z 2025 r., poz. 418 ze zm.; dalej: P.b.) w związku z art. 36 ust. 1 pkt 1 u.o.z.
[3] art. 39 ust. 3 P.b.

Informacja dotycząca zasad przetwarzania danych osobowych przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz praw osób, których dane są przetwarzane została zamieszczona na stronie http://bip.mkidn.gov.pl w zakładce ochrona danych osobowych.

+48 22 42 10 100
esp@kultura.gov.pl
www.gov.pl/kultura

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego
ul. Krakowskie Przedmieście 15
00-071 Warszawa

Jednocześnie należy tu przytoczyć definicję prawną zabytku archeologicznego. Zgodnie z zapisami art. 3 pkt 4 u.o.z. zabytkiem archeologicznym jest zabytek nieruchomy, będący powierzchniową, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów, albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem.

PWKZ informuje ponadto, że w przeciągu ostatnich lat nie wpłynęły do niego jakiekolwiek zgłoszenia o odkryciu szczątków ludzkich związanych z ewakuacją ludności niemieckiej na terenie Cypla Helskiego. Należy przy tym podkreślić, że szczątki ludzkie, w szczególności pochodzące z okresu II wojny światowej, pozwalające na ewentualną identyfikację, nie stanowią same w sobie zabytku archeologicznego.

Pamiętać należy, że niezależnie od powyższego, na wykonawcy robót budowlanych lub ziemnych, który w trakcie prowadzenia robót budowlanych lub ziemnych odkrył przedmiot, co do którego istnieje przypuszczenie, że jest on zabytkiem, obowiązany jest:

1) wstrzymać wszelkie roboty mogące uszkodzić lub zniszczyć odkryty przedmiot;
2) zabezpieczyć przy użyciu dostępnych środków ten przedmiot i miejsce jego odkrycia;
3) niezwłocznie zawiadomić o tym właściwego wojewódzkiego konserwatora zabytków, a jeśli nie jest to możliwe, właściwego wójta (burmistrza, prezydenta miasta)[4].

Po dokonaniu oględzin i potwierdzeniu występowania zabytku wojewódzki konserwator zabytków może m. in. wstrzymać prowadzone prace i nakazać przeprowadzenie badań archeologicznych.

W przypadku niepowiadomienia o fakcie odnalezienia zabytku podczas prowadzonych robót budowlanych lub ziemnych zastosowanie będą miały zapisy art. 115 u.o.z., który stanowi, że „kto niezwłocznie nie powiadomił wojewódzkiego konserwatora zabytków lub wójta (burmistrza, prezydenta miasta) albo dyrektora urzędu morskiego o odkryciu w trakcie prowadzenia robót budowlanych lub ziemnych przedmiotu, co do którego istnieje przypuszczenie, iż jest on zabytkiem, a także nie wstrzymał wszelkich robót mogących uszkodzić lub zniszczyć znaleziony przedmiot i nie zabezpieczył, przy użyciu dostępnych środków, tego przedmiotu i miejsca jego znalezienia, podlega karze grzywny. W razie popełnienia wykroczenia (...) można orzec nawiązkę do wysokości dwudziestokrotnego minimalnego wynagrodzenia na wskazany cel społeczny związany z opieką nad zabytkami". Zniszczenie zabytku natomiast – również nieumyślne – podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do 8 lat[5].

Z poważaniem,

z up. MINISTRA KULTURY
I DZIEDZICTWA NARODOWEGO

SEKRETARZ STANU

Maciej Wróbel

[4] art. 32 ust. 1 u.o.z.
[5] art. 108 u.o.z.